

Tanıtım / Reviews

“Her çizgi ve her ses, ona îmâ olacak”: Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar

Ali KARAHAN*

Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar, Tayyip Atmaca'nın soruların muhatabı olabilecek yetkinlikteki yirmi sekiz şairle/yazarla/akademisyenle yaptığı röportajlardan oluşmaktadır. Özelinde şiir ve gelenek kavramlarına yoğunlaşan röportajlar, *Hece Taşları* dergisinde muhtelif zamanlarda yayımlanmıştır. “Anadolu Ay Yayınları” arasından çıkan kitap, dergideki röportajların toplanmış halidir. Atmaca'nın “Şiir”, “Şair”, “Şiirin Serüveni”, “Şairin Serüveni”, “Şiirin Durakları”, “Şairin Durakları” ve “Sözün Hülasası” alt başlıklarını taşıyan poetik içerikli *Giriş* yazısının ardından röportaj yapılan isimler sırasıyla şunlardır: Muhsin İlyas Subaşı, Nurettin Durman, Prof. Dr. Muharrem Dayanç, Nazım Payan, Dr. Öğr. Üyesi Berat Demirci, Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal, Mehmet Aycı, Prof. Dr. Mehmet Narlı, Mehmet Kurtoglu, Mehmet Atilla Maraş, Dr. Celal Fedai, Hüseyin Kaya, Hasan Akçay, Prof. Dr. Nurullah Ulutaş, Nuri Peksöz, Prof. Dr. Nurullah Genç, Mustafa Ökkeş Evren, Erdal Noyan, M. Ragıp Karcı, Prof. Dr. Metin Özarslan, Prof. Dr. Memmed İsmayıl, Âdem Konan, Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek, Yasin Mortaş, Cumali Ünaldı Hasannebioğlu, Ali Emre, Arif Ay, Mustafa Özçelik.

Her röportajdan sonra soruların muhatabı olan kişinin fotoğrafının ve yaşam öyküsünün bulunduğu, eserleri hakkında bilgi içeren bir kısım yer alır. Konuşmalarda yirmi sekiz şaire aynı, sekiz şaire ise farklı sorular yöneltilir. Atmaca, kaleme aldığı *Giriş* bölümünde kitabın “...şairlerin şiir hakkındaki düşüncelerini geleceğe taşıma açısından önemli bir görev icra ettiğine ve bu alanda önemli bir kaynak” (Atmaca, 2021: 18) olduğu hakkındaki görüşünü paylaşır. Gelenek, şair için uğradığı şiir du-

* Arş. Gör. , Tarsus Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mersin, Türkiye.
Elmek: alikarahan@tarsus.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5199-7272>.

raklarının bütünüdür. Her şiir/şair kişiyi, farklı bir şiire/şaire götürür. Okuma uğraşı içerisinde yol alan kişi, şiirler arasındaki bağın farkına varır. Ardından kıyaslama ve ölçme edimine girer. Şiiri, başka bir şiirin mihenk taşına sınırlar/ölçer. Bütün bu fikirler Atmaca'nın yazısının başında alıntılanmış Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Ne içindiyim zamanın/Ne de büsbütün dışında.../Yekpâre geniş bir ânın/Parçalanmaz akışında” dizeleriyle birlikte düşünüldüğünde daha anlamlı olur. Atmaca, bu dizelere vurgu yaparak geleneğin yekpâre geniş bir anın parçalanmaz akışı olduğuna dikkat çekmek ister. Röportajlarda çoğu kez şairin bu parçalanmaz akıştan yararlanması veya kendini bu akışa kaptırdığı onun parçası hâline gelmesi vurgulanır.

Edebî Tür Olarak Röportaj

Bilgi verici ve kanıt olacak belge hüviyeti taşıyan röportaj, “Yayımlanmak üzere bir kimse ile yapılan karşılıklı konuşmalar bütünü; mülakat; görüşme” anlamına gelir(Çağbayır, 2007: 3977). Düzyazı türleri içerisinde farklı bir konuma sahip olmakla birlikte bir araştırma, soruşturma ve kişilerle yüz yüze konuşma evrelerini içerir. Açıklık getirilmesi istenilen herhangi bir konuda konuşmacı kişiye sorular yöneltilerek yapılan röportaj, bilgi almak ve bilgiyi belge niteliğine büründürerek okura taşımak görevlerini yerine getirir. Bu açıdan röportajcı da belirli bir bilgi ve kültür düzeyine sahiptir. Röportajın seyrini belirlemede etkin olan röportajcı ayrıca konuşmayı renklendirecek donanımda bulunmalıdır. Konuşacağı kişinin edebî eserlerine ve şahsiyetine hâkim olmalı, üzerinde konuşulacak konu, bahis veya kavramın temel eğilimlerini bilmelidir.

Edebî röportaj türünün ilk örneklerine Fransız edebiyatında rastlanır(Sağlam, 2006:416). Türk edebiyatına ise Nuri Sağlam'ın tespitine göre roman, hikâye ve deneme gibi diğer düzyazı türlerinin aksine Batılı edebiyatlardan geçmemiştir. Tamamen kişisel bir girişimle ortaya çıkan edebî röportaj, *Türk Yurdu* dergisinin 18 Ocak 1917 tarihli sayısında Ruşen Eşref Üneydın'ın “Abdülhak Hamid Beyde Bir Gün” adlı mülakatıyla sahneye çıkar(Sağlam, 2006: 416-417; Baydar, 1955: 6-7).

Röportaj türünün klasiği olan *Diyorlar Ki*'nin yazarı Ruşen Eşref Üneydın, konuşmaları daha önceden belirlediği konu ve plan/program dâhilinde yaparak *Türk Yurdu* dergisi ve *Vakit* gazetesinde yayımlar. Üneydın, ustaca seçtiği sorularla konuşan kişinin sanat ve düşünce dünyasının sınırlarını çizerek okura sunar. Zamanla Türk edebiyatı nezdinde iyice önemli bir konuma yükselen *Diyorlar Ki*, ele aldığı konular, konuşmacı olan sanat ve düşünce insanları, bahsi geçen edebiyat devirleri ve kuşak-

ları düşünöldüğünde bir başucu eseri hâline gelir. Röportaj türü Ruşen Eşref'in açtığı bu yolda varlığını ve gelişimini devam ettirmiştir. 1927-28 yılları arasında *Yeni Kitap* dergisinde yapılan röportajları içeren *Yeni Kitap Dergisinde On Yazar-On Mülakat* (Dayanç, 2009), Hikmet Feridun Es'in *Bugün De Diyorlar Ki'si* (Es, 1932), Mustafa Baydar'ın *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar'ı* (1960), Nurullah Ataç'ın *Söyleşiler'i* (1964), Oktay Rifat'ın *Şiir Konuşması* (1992), Orhan Okay'ın *Konuşmalar'ı* (1998), Oktay Akbal'ın *Şairler ve Ben'i* (1999), Behçet Necatigil'in *Düzyazılar-II'si* (1999), Memet Fuat'ın *Konuşmalar'ı* (2002) ve Ece Ayhan'ın *Hay Hak! Söyleşiler'i* (2002) bu türün ilk akla gelen örnekleridir. Ayrıca yazıda ele aldığımız Tayyip Atmaca'nın *Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar'ı* da edebî röportaj türünün son dönemdeki dikkat çekici örneklerindendir.

Gelenek Nedir?

TDK Türkçe Sözlük'e göre herhangi bir toplumda “eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, an'ane.” (2005: 742) olarak tanımlanan gelenek kavramının, birçok alanda çeşitli anlamlarına rastlanmaktadır. Türkçede “gel-” fiil kökünden türediğı de düşünöldüğünde geçmişten bugüne intikal eden ve şimdide yaşamaya devam eden gelenek, kuşaklar boyu süreklilik gösteren tarihi birikimdir. Bu anlamda gelenek, kuşakların kendilerinden öncekilerden devralarak üstlendikleri, yaşamlarıyla uyumlu hâle getirdikleri ve çağın gerekleriyle bütünleştirdikleri bir miras olarak düşünölebilir. Edebiyat sanatında ise önceki kuşaklara mensup sanatçıların onlardan sonrakiler tarafından devam ettirilen edebî tutumları olarak ifade edilebilir (Karataş, 2014: 21). Gelenek, farklı dönemlerde yaşayan, ürün veren sanatçıların, kendilerinden önceki dönemlerde süreklilik gösteren özellikleri eserlerine taşırmaları ve bu yapıtlar arasında ortaya çıkan zamanlar üstü bir müştereklik olarak tasavvur edilebilir.

Toplumlar dinî, siyasî, kültürel ve sosyal birtakım alışkanlıklar sayesinde bir arada kalabilir. İnsanları geçmişten gelen değerler, tutumlar ve yaşama biçimleri birbirine bağlar. Bir çeşit ortaklıklar bütünü olan gelenek, bağlayıcı işleviyle toplumsal bir rol üstlenir. Bu açıdan bakıldığında daima devreden biçimler toplamı, belli bir süre sonra insanlar tarafından kabul görür ve gelenekleşir. Tutumlar ve yaşama biçimleri kimi zaman değişerek sürerken kimi zaman da sabit kalarak devam eder. Yani gelenek bütünüyle durağanlık sergilemez. Her iki durumda da çağlar boyunca sürdürölür. Anthony Giddins, *Modernliğin*

Sonuçları adlı eserinde geleneği “rutin” ve “ritüel” kavramlarına dayanarak açıklar. Giddens, “rutin” diyerek geleneğin kabul görmüş bir devamlılık arz ettiğini, “ritüel” diyerek bir kutsallık taşıdığını vurgulamayı amaçlar (Giddens, 1994: 96).

Daha öncekilerin her türlü söylem ve tutumlarının şimdikilere aksetmesi olan gelenek, şiir açısından da bikirim hâline gelmiş eğilimlere bağlılık olarak görülebilir. Gelenek, şaire kaynaklık etme niteliği taşımasıyla da önemlidir. Şairin yönelişine göre kimi zaman klasik Türk şiiri veya Türk halk şiiri kimi zaman Tanzimat sonrası yenileşen Türk şiiri veya Batı şiiri gelenek olarak algılanabilir. Bu algı şairin üzerinde yaratılan etkiye göre değişir. Aslında geleneğe bakmak bir nevi Türk şiirinin bugünkü sınırlarının nasıl belirdiğini takip etmektir. Türk şiirinin nasılinı ve ne idüğünü kavramadan eser ortaya konulması düşünülemez. Buradan hareketle gelenek olgusunu dolduran şiir birikiminden feragat etmeyen şairler için “Her çizgi ve her ses, ona îmâ olacak”tır (Asya, 1976: 53).

Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar

Kitaptaki röportajlar, konuşmacı şairin poetik yönelişini okura aktarmada gayet başarılı olmaktadır. Özel olarak şiir ve gelenek ilişkisinin irdelenmesi ve şairlerin bunu yaparken Türk şiirinin dününden bugününe uzanan seyrini değerlendirmesi de kitap namına artı bir değer üretir. Yer yer röportajın seyrinin sorulan soruların çizdiği sınırları aşması, edebiyat tarihi boyunca yapılagelen şiir tartışmalarına doğru genişlemesi, şiir konuşulurken dahi dünden/gelenekten bigâne kalınamayacağına dair kanıt değil midir? Örneğin, Muhsin İlyas Subaşı kendi şiiri özelinde sorulan soruya verdiği cevap arasında “Şiir, toplumun ortak dili olabiliyorsa kalıyor.” (Atmaca, 2021: 27) demesiyle kalıcılık ve ortak dil minvalinde şiir olgusuna bir açıklama getirir. Bu çıkarım, kalıcılığı tartışılmaz olan İstiklâl Marşı’nın Türk milletinin ortak dili hâline geldiğini akla getirir. Subaşı, ayrıca röportajda gelenek kavramına da şiir özelinde bir tanımlama yapar. Şaire göre gelenek, “... geleceğin harman yeridir.” (Atmaca, 2021: 28) Bu sözden şairin geleneği, hasat edilen şiirin dövülerek/işlenerek gelecek hâlini aldığı bir düzlük olarak algıladığı anlaşılır. Şiir, gelenek eleğinden geçip öyle sayfalara düşmelidir. Aksi takdirde ise ortaya çıkan şiir kadavra olur. Vardır ama canlılığından söz edilemez.

Muharrem Dayanç daha ilk soruya verdiği cevapta gelenek kavramını, iç dinamiklerini de dikkate alarak efradını cami ağıyarını mani bir şekilde tanımlar. Daha da mühimi Dayanç, gelenek kavramı etrafında yapılmış edebiyat incelemelerinden de bir seçki sunar okura. Bu, meraklı okura gelenek kavramını Türk edebiyatı üzerinden

alımlamak için bir yol haritasıdır. Dayanç'ın referansları da oldukça güçlüdür. T. S. Eliot'tan Fazıl Hüsni Dağlarca'ya, Necip Fazıl Kısakürek'ten Yunus Emre'ye, Tevfik Fikret'ten Ahmet Haşim'e birçok sanatçının düşünceleriyle röportaj boyunca karşılaşılır. Dayanç'a göre genç şaire hevesten daha çok adanmışlık gerekir. Şair, her türlü "çiğnenmiş" kelime ve hayali, ki bu Dayanç için geleneğin ta kendisidir, potasında eritmeyi ve geleneği deneyimleriyle karmayı bilen kişidir. Daha dikkat çekici olanı ise Dayanç'ın "Şiir bize ne anlatır?" sorusuna verdiği "... şiir mutlaka bir şey anlatmak zorunda değil, sezdirebilir de çağrıştırabilir de... İma ile de geçebilir. Konulu şiirler de olabilir ama bu tür şiirler darası alınmamış kelimelerin baskısı altında ezilmeme- li, yoksa ortaya şiirden çok manzume veya alelâde/kanıksanmış söz yığınları ortaya çıkar." (Atmaca, 2021: 50) cevabıdır. Şiirin bir şey anlatma zorunluluğu yoktur. Hatta şiir anlatma işlevini daha çok sezgisel düzlemde imge ve metaforlara yükleyerek yapar. Bütün bunların dışında ise şiir elbette her veçhesiyle insana dairdir.

Geleneği göz ardı etmeyi ve "Seçeneksiz yeniyi üretmeye kalkmak"ı (Atmaca, 2021: 59) bir dayatma olarak gören şair Nazım Payam, hakiki şiirin kişiyi meşgul eden şiir olduğunu söyler. "Şair kendi üslubunu nasıl oluşturur?" sorusuna "Değerlerin ve diğerlerinin farkına vararak." (Atmaca, 2021: 60) cevabını veren Payam, değer hâlini alan geleneğe şairler adına atıfta bulunur. Şiir ancak değerler zümresi olan geleneğe gözlerini açarak ortaya çıkar. Daha sonra ise çağdaşı olan diğerlerine bakar. Böylece şair değerlerden ve diğerlerinden mülhem bir yeniyi kendi dizelerinde oluşturur. Nazım Payam, verdiği bu kısa cevapla meselenin özünü ifade etmiş olur.

Mehmet Aycı, röportajlardaki konuşmacılar arasında sorulara en farklı cevapları veren şairdir. Örneğin, tavsiye bekleyen genç şaire neler söyleyebileceği sorulduğunda "... bir genç 'benden şair olur mu' diye bir kaygı taşıyorsa, doğası gereği ondan şair olması biraz zor." (Atmaca, 2021: 84) diyerek şairin yegâne oluşuna vurgu yapar. Genç şair, ilk olarak özgün/biricik oluşunun doğurduğu özgüvenle hareket etmelidir. Bu özgüven kişiyi "Şair olabilir miyim?" sorusunun yarattığı kaygıdan uzak tutar. "Günümüzde geleneksel şiirin memelerinden emmeden modern şiir yazılabilir mi?" sorusuna verdiği "Eski yeniyi beslediği kadar yeni de eskiyi besliyor. Dilin şiir evreni böyle oluşuyor." (Atmaca, 2021: 85) cevabıyla da geleneksel ve modern arasında şiir vasıtasıyla karşılıklı bir etkileşim olduğunu ortaya koyar. Modern şiir, geleneksel şiirin akışı içerisinde kendi kökünü salacak bir nokta bulduğunda geleneği de güncellemiş olur. Böylece süreklilik arz eden gelenek değişerek/yenilenerek devam eder. Gelenekle bağ kurma kaygısını anlamsız bulan Aycı, "Şiir bize neyi anlatır?"

sorusuna ise şiirin bir yorum zenginliği olduğuna değinerek cevap verir. "Önce 'biz' zamirini tekilleştirmek lazım... Çünkü bana anlattığıyla sana anlattığı, ona anlattığı bendeki, sendeki, ondaki olana karşı değişir." (Atmaca, 2021: 88) sözleriyle şiirin, çoğunlukla şairi aşığı ve okur sayısınca anlam oluşturduğunu belirtir. Bu nedenle şiirde tek anlam aramak ve şiirin bir şey anlattığını düşünmek yanlıştır. Şiir elbette anlatma edimini de gerçekleştirir, fakat bunu, bir şeyi değil birden çok şeyi ve birden çok biçimde anlatarak yapar. Böylece aynı şiire karşılık olarak birden çok alımlama/algılama/anlamlandırma ortaya çıkar. Şair, ayrıca çocukların şiire ilgisi konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'ndan önce ailenin sorumlu olduğunu düşünür.

Modern şairin usta-çırak ilişkisini yol açıcı şairlere öykünerek kurduğu gerçeğine değinen Mehmet Narlı, gelenek ve şiir arasındaki ilişkiye şairin kendi hikâyesinin şekil verdiğini düşünür. Sezai Karakoç'un "Gülle başlayalım atalara uyarak" dizesini hatırlatan Narlı, şairin geleneğin parantezlerine sıkışmaması gerektiğini söyler. Şair kendi hikâyesi özelinde geleneği özümsemelidir. Kendi hikâyesi şaire, geleneği nasıl algılayıp miras olarak üstüne alacağını gösterir. Modern şiirin gelenekle kurduğu bağ gereğince çağrışım ufku büyür ve dildeki imkân çeşitliliği artar.

Celal Fedai'ye göre genç şair kendini Türk şiir geleneğinde yer edinmiş "ulu şair"lerle kıyaslamalıdır. Ancak bu yolla şairin haddini bileceğini ve hatta bazen de kendini aşarak "Şeyh Galip"leşeceğini düşünür. Şeyh Galip'in *Hüsn ü Aşk*'ı yazarken usta şair Nâbî'ye yaklaşımına telmihte bulunan Fedai, Türk şiirini bütün olarak görmektedir. Geleneksel şiir veya modern şiir diyerek bir ayrıma girişmek konusunda mesafeli olan Fedai, günümüz şairinin kendini kaptırdığı "postmodern popülizm" ideolojisini de tehlikeli bulur. Türk şiirinin bütünlüğünü göz ardı eden bir kısım şair, İslam sanatının maneviyatına kayıtsız kalarak kendilerini popülizm minderinin rahatlığına bırakmıştır. Okuru bu hakikati idrak etmeye davet eden Celal Fedai, "Şiir bize ne anlatır?" sorusuna da verdiği cevapta Türkçe'nin barındırdığı Tanrı ihsanı sesi bulan şairlerin yakınlığını imler. Şair, devlet adamlarının şiirle ilişkisine dair olan son soruya ise çarpıcı bir cevap verir. "İçinde şiirin verdiği ilahi ses olmayan kişi belki Almanya'yı yönetir ama Türkiye'yi yönetemez. Yönetmemelidir." (Atmaca, 2021: 127) sözleriyle Türk milletinin şiirle kurduğu derin ilişkiye değinir. Türk şiiri o derece millet damarlarına zerk olmuştur ki, Türk milletini şiirin barındırdığı ilahi sese kulak tıkayanlar idare edemez. Çünkü şiir, kişiye Türk milletinin gerçek hüviyetini idrak etme yetisi kazandırır. Devlet adamları şiirle bağ kurarak aynı zamanda onu var eden milletle de bağ kurmuş olur.

şairin gelenekle gelecek arasındaki köprüde yürürken geçeceği ığırların, onda bir aydınlanma yaratacağından bahseden Nurullah Genç, bu ığırların/evrelerin şairin uygunluğa/yetkinliğe erişmede izleyeceği yol haritası olduğunu belirtir. şairin çığır açmak için geleneği öğrenmesi ve geleneğin bilgeliğini kavraması elzemdir. İlk çığır açmak için şair, kendi algılayış/duyuş tarzının farkında olması gerekir. Daha sonra bu farkındalığını/algısını tarihi ağlar boyunca bir birikim oluşturmuş medeniyetin/geleneğin bilgeliğine çevirmelidir. Ardından şair, geleneksel bilgelik içerisinde müstesna bir yer edinerek kesintisiz bir bütün olmuş estetik ve sanata “imtidat” etmelidir. En son ise algısının hedefi hâline gelen her şeyi damıtarak ortaya koyduğu şiiri, sanat boyutunda kıyaslamak için başka gelenekleri ve şiirleri de bilmelidir. Genç’e göre bu bilinçle dolan şair, geleceği/geleceğin şiirini inşaya girişebilir.

şiiri zamanla sınırlamaya yanaşmayan Arif Ay, bu sanatın bayağı olandan uzak, insan izzetinin sesi olan bir içeriğe sahip olması gerektiğini söyler. Bu da insanlığın ortak olan duygularını şiirin dizelerine sığdırmakla mümkündür. Ay’a göre insanlık için büyük önem taşıyan tüm duygu durumları *Kur’an*’da vardır. Hatta bu minvalde en dolu kaynak *Kur’an*’dır. şairi, *Kur’an*’ı bilmeye çağıran Ay, böylece Türk-İslam geleneğini de *Kur’an*’a dayandırmış olur.

Gelenekle gelecek arasına kurulan köprüden gelenek birikiminden habersiz geçmek mümkün değildir. Mustafa Özçelik, böyle bir durumda şairin, geçişini engelleyen/yolunu kesen bir Deli Dumrul’la karşılaşabileceğini düşünür. Özçelik’e göre Fuzûlî’yi Rilke ile birlikte okumanın şaire büyük katkıları olacaktır. şair, pergelin sabit ayağını kendi geleneğini oluşturan şiire, hareket eden ayağını ise diğer medeniyet birikimlerine yönelmelidir. Ayrıca Özçelik, şiirin bir tüketim nesnesine dönüşmesinden duyduğu endişeyi de dile getirir. “...Türkçe ile yazmak bir şairi Türk şairi yapmaz. Mesele zihniyet meselesidir.” (Atmaca, 2021: 324) sözleriyle Özçelik, şairi dilinin değil geleneğin oluşturduğu düşünce dünyasıyla kurduğu bağın Türk yaptığını vurgular.

Son Söz

Röportajlarını ele aldığımız isimlerin dışındaki şairler, sayfa sınırlaması nedeniyle burada anamasak da, gelenek kavramının saygınlığı, kuşaktan kuşağa aktarılması, töre hâlini almış sanat birikimi ve şiir üzerindeki etki gücü hakkında özgün yorumlar yapar. Ayrıca şiir-gelenek ilişkisine farklı açılımlar getirirler. Gelenek, tarihî bir değerler zümresi ve sanatsal imkân zenginliğidir. Ayrıca şaire, geleceğe doğru

uzanmak için kılavuz olur. Fakat gelenek şairin şartsız kabulüne uğrarsa sınırlamalar belirmeye başlar. Çünkü bu, şiirin kalıplara sıkışması demektir. Hâlbuki şiir sanatında estetik devinim ve değişim başat eylemler olarak görülür. Bu nedenle gelenek, çağdaş bir pencereden bakılarak değerlendirilmelidir. Şair, şiirini gelenekten ilhamla bezeyebilir fakat aynı ölçüde çağın gereğini de yerine getirmelidir.

Türk edebiyatında edebî röportaj türünün son halkalarından biri olan Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar, şairin vazgeçilmez başvuru kaynağı olan geleneğin sanatların en yoğunu/özü olan şiirle ilişkisi üzerine şairlerle yapılmış röportajlardan oluşur. Meseleyi enine boyuna kurcalayan şairler, gelenek ve şiir hakkındaki görüşlerini dile getirirken aynı zamanda poetik eğilimlerini de okura sunmuş olur. Gelenek konuşulurken bugünkü Türk şiirinin sorunlarına da değinilir. Bu da aslında geleneğin güncele kapı aralamakta başat bir unsur olduğunu doğrular. Tayyip Atmaca'nın gayretiyle ortaya çıkmış bu kitap, Türk şiirinin dününe dair değil, bilakis yarınına bir iletidir. Röportajlardaki konuşmacı şairler, bazen aynı sorulara benzer cevaplar verirken bazen de ilgi çekici farklılıkların belirlediği cevaplar verir. Şairlerin konuşmaları, ortaya şiir-gelenek ilişkisinin boyutlarının yanı sıra günümüz Türk şiirinin atlasını da çıkarır gibidir.

Kaynaklar

- Asya, Arif Nihat (1976), *Rübâiyyât-ı Arif I*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atmaca, Tayyip (2021), *Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar*, Ankara: Anadolu Ay Yayınları.
- Baydar, Mustafa (1955), “Ruşen Eşref Ünaydın Anlatıyor”, *Varlık*, S. 417, s. 6-7.
- Çağbayır, Yaşar (2007), *Ötüken Türkçe Sözlük 4*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Dayanç, Muharrem (2009), “Yeni Kitap” *Dergisinde On Yazar–On Mülakat*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Es, Hikmet Feridun (1932), *Bugün De Diyorlar Ki*, İstanbul: Remzi Kitaphanesi.
- Giddens, Anthony (1994), *Modernliğin Sonuçları*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Karataş, Turan (2014), “Gelenek”. *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İzmir: Sütun Yayınları.
- Sağlam, Nuri(2006), “Türk Edebiyatında ‘Edebî Röportaj’”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 4, S. 8, s. 415-478.
- Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu. Ankara 2005.